

Kamp for rettferdighet i Lausannebevegelsen

Mirjam Syltebø Endalew,
ph.d., seniorrådgiver diakoni og samfunn, Kirkerådet,
ME529@kirken.no

Sammendrag:

Kamp for rettferdighet er et sentralt tema i Lausannebevegelsen. Artikkelen presenterer en kritisk analyse av den delen av rapporten *State of the Great Commission* som har overskriften «What is fair and just?» Analysen avdekker spenninger knyttet til forståelsen av misjon, verdien av kritikk og syn på kunnskap. Lausannebevegelsens troverdighet i kamp for rettferdighet hviler på viljen til å ta disse spenningene, og spørsmålene de reiser, på alvor.

Abstract:

Struggle for justice is a central topic in the Lausanne movement. The article presents a critical analysis of the part of the *State of the Great Commission* report titled “What is fair and just?” The analysis reveals tensions connected to the understanding of mission, the value of critique and epistemologies. The Lausanne movement’s credibility in a struggle for justice rests on its willingness to address these tensions and the questions they provoke.

Søkeord: Lausannebevegelsen, rettferdighet, kritisk teori, misjonsforståelse, diakoni, i Lausannebevegelsen

Innledning

Spørsmål omkring forståelsen av kamp for rettferdighet i Lausannebevegelsen er nært forbundet med flere av de andre spørsmålene som har preget samtale om misjon de siste tiårene, som for eksempel implikasjonene av at misjon tilhører Gud (*Missio Dei*)¹ og spørsmål omkring kirkens sosiale og politiske rolle i samfunnet.² Uenighet omkring nyanser i disse spørsmålene var noe av bakgrunnen da Lausannebevegelsen ble etablert.³

Lausannebevegelsen ble stiftet som en reaksjon på utviklingen i forståelsen av misjon i den økumeniske bevegelsen. Lausannepakten fra den første konferansen i Lausanne i 1974 peker på at evangelisering og kamp for rettferdighet hører sammen, men fastholder samtidig et skille, hvor evangelisering er kirkens primær oppgave. Paktens paragraf 5 er tydelig på at kamp for rettferdighet og frihet fra undertrykkelse er en del av Guds anliggende. Paktens paragraf 13 som handler om frihet og forfølgelse, kommuniserer at kirkens hovedanliggende i arbeidet for frihet er kirkens frihet til å forkynne evangeliet.⁴

Manilamanifestet fra konferansen i Manila i 1989 er tydeligere enn Lausannepakten på at evangelisering og kamp for rettferdighet henger sammen. Manifestets punkt 8 peker på at kirken har et ansvar for å formidle Guds kjærlighet gjennom å vise omsorg for de som er fratatt rettferdighet, verdighet, mat og bolig. I manifestets punkt 9 heter det at «... proklamasjon av Guds rikes rettferdighet og fred krever fordømmelse av all urettferdighet og undertrykkelse, både personlig og strukturelt». Manifestets punkt 13 bekrefter at «medlemmer av Kristi kropp» må bekjempe barrierer på grunnlag av rase, kjønn og klasse, og punkt 14 bekrefter at siden både kvinner og menn er mottakere av Den hellige ånd, må både kvinner og menns deltakelse i evangelisering ønskes velkommen.⁵

Kamp mot understrykende strukturer står også sentralt i Cape Town-forpliktelsen fra konferansen i Cape Town i 2010. I dokumentets forord henvises det for eksempel til slutten på apartheid som framgang for Guds suverene rettferdighet. Forpliktelsen er tydelig på at kamp for rettferdighet er en del av kirkens oppdrag og den inneholder blant annet et kall til handling i møte med etniske konflikter, slaveri, fattigdom og

1 David J. Bosch, *Transforming Mission, Paradigm Shifts in Theology of Mission*, 20th anniversary ed., American Society of Missiology Series (Orbis Books, 2011), 377–522.

2 Jeppe Bach Nikolajsen, 'Misjon og kirke', i *Missiologi - En Innføring*, ed. Jeppe Bach Nikolajsen et al. (Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2022), 233–47.

3 Rolf Kjøde, 'Økumeniske Perspektiver På Misjon', in *Missiologi - En Innføring*, ed. Jeppe Bach Nikolajsen et al. (Cappelen Damm Akademisk, 2022), 131.

4 'The Lausanne Covenant', Lausanne Movement, accessed 6 May 2025, <https://lausanne.org/statement/lausanne-covenant>.

5 'The Manila Manifesto', Lausanne Movement, accessed 6 May 2025, <https://lausanne.org/statement/the-manila-manifesto>.

klimaendringer.⁶

Rettferdighetsperspektivet er vanskeligere å finne igjen i *The Seoul Statement*. Ledelsen i Lausannebevegelsen sier at *The Seoul Statement* må leses i sammenheng med, og i lys av, uttalelsene fra Lausanne, Manila og Cape Town.⁷ Rettferdighetsperspektivet var gjenspeilet på ulike måter under konferansen i Seoul, og skapte diskusjoner.⁸

I denne artikkelen vil jeg se på hvordan kamp for rettferdighet beskrives og forstås i rapporten *State of the Great Commission*.⁹ Rapporten ble lansert som en del av forberedelsene til konferansen i Seoul.

Jeg vil først presentere rettferdighetsbegrepet fra ulike teoretiske perspektiver. Rettferdighet er et komplekst og holistisk begrep som kan være vanskelig å gripe. Verden er preget av urettferdighet og menneskers erfaringer med, og forståelser av, rettferdighet er slik begrenset. Ulike teoretiske tilnærminger gir ulike bidrag som kan hjelpe oss til å forstå hva rettferdighet kan bety, og hvordan vi kan bidra til en mer rettferdig verden.

I artikkelens hoveddel presenterer jeg en analyse av den delen av *State of the Great Commission* som har fått overskriften «What is fair and just?». Av hensyn til behovet for avgrensning har jeg valgt å fokusere på denne delen, men det er åpenbart at også andre deler av rapporten har stor relevans for samtalen om kamp for rettferdighet. Den utvalgte delen av rapporten presenterer først noen utvalgte kvantitative data, og jeg vil gi en kort presentasjon av framstillingene av disse. Videre belyser rapporten temaet rettferdighet gjennom fem korte refleksjonsartikler. Artiklene har tema religiøs forfølgelse, retten til frihet, fattigdom, kvinner og menns deltakelse, og muligheter for personer med funksjonsnedsettelse¹⁰.

I siste del av artikkelen ser jeg på noen av spenningene som avdekkes i rapportens behandling av temaet rettferdighet. Spenningene kan ha betydning for

6 'The Cape Town Commitment - Lausanne Movement', accessed 24 November 2016, <https://www.lausanne.org/content/ctc/ctcommitment>.

7 'The Seoul Statement', Lausanne Movement, accessed 20 January 2025, <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>.

8 Timothy Goropevsek, 'Lausanne Apology for Speaker Remarks on Israel-Gaza, Dispensational Eschatology Risks Stirring Greater Controversy', 25 September 2024, <https://www.christiandaily.com/news/lausanne-apology-about-speaker-risks-stirring-greater-controversy>.

9 Matthew Niermann et al., eds, *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024* (Lausanne Movement, 2024).

10 Jeg har valgt å oversette 'people with disabilities' til personer med funksjonsnedsettelse, da dette er begrepet som fremmes av Den norske kirkes Råd for personer med funksjonsnedsettelse. For en kort presentasjon av teoriene i tilknytning til forståelsen av hindringer, barrierer og funksjoner på norsk, se Inger Marie Lid, 'Prestens Funksjonsevne', *Kirke Og Kultur* 129, no. 4 (6 desember 2024): 336–37, <https://doi.org/10.18261/kok.129.4.3>.

Lausannebevegelsen's troverdighet i arbeidet med kamp for rettferdighet framover.

Begrepet rettferdighet

Et grunnpremiss for samtalen om rettferdighet fra et kristent perspektiv er at alle mennesker er skapt i Guds bilde. Mennesker er skapt til å leve i relasjon med Gud, med hverandre og med skaperverket. Begrepet rettferdighet viser til en verdi som handler om fellesskapets ivaretagelse av den enkelte og fellesskapets beste. Rettferdighet er slik et relasjonelt begrep.

Felles for de store tenkerne som arbeider med rettferdighetsbegrepet er at de beskriver rettferdighet primært som en idé. Verden er preget av komplekse og urettferdige maktforhold, og om noen skulle hevde at en situasjon er rettferdig, vil de alltid stå i fare for å undergrave urettferdighetens realiteter, og slik reproducere urettferdighet. Avstanden mellom idéen rettferdighet og virkeligheten betyr også at en god analyse som benytter rettferdighet som linse vil identifisere elementer av urettferdighet, og slik være kritisk.

Et grunnleggende spørsmål i arbeidet for rettferdighet er spørsmålet om hvordan vi kan komme frem til et rettferdig system for å bestemme hva som er rettferdig. Systemer for utvikling av lover, fordeling av ressurser og posisjoner, innflytelse og makt framforhandles i prosesser hvor ulike mennesker har ulik status og innflytelse, og ulike behov. I en verden preget av både ulikhet og urettferdighet, og hvor makt og innflytelse er ulikt fordelt, er spørsmålet om hvem eller hva som setter agendaen, hvem som bestemmer lovene, normene og de sosiale ordningene i samfunnet og i et fellesskap, og systemet for fordeling av ressurser og innflytelse, helt grunnleggende. Rettferdighet er derfor et spørsmål om makt og maktens ulike dimensjoner.¹¹

John Rawls teori om rettferdighet konstruerer et tankeeksperiment som forsøker å si noe om hva som kunne representere et rettferdig system for makt- og ressursfordeling. Rawls foreslår at makt og ressurser skal fordeles på en måte som alle ville kunne akseptere dersom de på forhånd ikke visste hvilken status de ville være i.¹²

Rainer Forst er opptatt av hvordan tanker og idéer bidrar til å skape aksept eller oppslutning omkring en handling, ordning eller lov. Forst beskriver hvordan mennesker gjennom begrunnelser for sine handlinger påvirker andre menneskers forståelser og handlinger og slik utøver makt. Forst foreslår at en norm eller sosial ordning kun kan sies å være rettferdig dersom den har en gyldig begrunnelse. Kriteriene for en gyldig begrunnelse er ifølge Forst, at den må være både generell og gjensidig. At en begrunnelse må være generell betyr at den må deles av alle som blir berørt av den bestemmelsen som begrunnes. En konsekvens av dette kriteriet er da at ethvert menneske har makt til å ugyldiggjøre en begrunnelse og slik også en bestemmelse. At en

11 Steven Lukes, *Power: A Radical View*, 2nd. edition (Palgrave Macmillan, 2005).

12 John Rawls, *A Theory of Justice*, Original Edition Reprint (The Belknap Press of Harvard University Press, 1971).

begrunnelse må være gjensidig, betyr at ingen kan fremme krav som de ikke vil gi til andre, og at ingen kan gå ut ifra at andre deler deres egne forståelser eller interesser og slik hevde at de kan tale på andres vegne eller i andres, eller høyere makter eller verdiers, navn.¹³

Bibelen brukes ofte til å begrunne normer og sosiale ordninger. Forst's teori bidrar til bevisstgjøring om hvordan bruk av Bibelen til å begrunne normer og sosiale ordninger kan bli en kilde til makt og innflytelse i sammenhenger hvor Bibelen anses som en autoritativ kilde til begrunnelser for normer og sosiale ordninger. Tilsynelatende konsensus eller aksept for en norm eller en sosial ordning i en gitt sammenheng betyr ikke at den aktuelle normen eller sosiale ordningen er rettferdig, og Forst's teori kan slik ikke brukes sosiologisk. Fravær av kritikk og uenighet i et fellesskap er snarere et tegn på lav toleranse for uenighet, og kan tyde på at noen stemmer og synspunkter ikke kommer til orde eller undertrykkes.

Et bidrag til samtalen om rettferdighet som bygger på empiriske studier er den indiske økonomen Amartya Sen's forståelse av utvikling. Sen beskriver utvikling som frihet til å selv definere hva som er viktig eller verdifullt, og frihet til å søke det du mener er viktig eller verdifullt.¹⁴ Sen's teori har bidratt til å styrke forståelsen av at et godt liv ikke bare er et økonomisk spørsmål. Denne innsikten har vært viktig for kunnskapsutviklingen i bistandsfeltet, og bidratt til et styrket fokus på demokratiske verdier og rettighetsarbeid i internasjonal bistand.

Martha Nussbaum's tenkning kan forstås som et forsøk på å konkretisere Sen's forståelse. Nussbaum foreslår at for at hvert enkelt menneske skal kunne leve et godt liv med frihet til å søke det som er viktig eller verdifullt for den enkelte, må det ha muligheter til å oppfylle gitte kapasiteter (capabilities). Hun identifiserer ti kapasiteter som hun mener må oppfylles for at et menneske skal kunne leve et liv i verdighet.¹⁵ Nussbaum's tilnærming framholder staters ansvar for tilrettelegging for alle sine innbyggere uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsnivå og andre faktorer som kan bidra til å begrense menneskers muligheter. Teorien tydeliggjør at ulike mennesker har ulike behov, og at rettferdighet derfor er mer enn likhet eller lik fordeling av ressurser. Nussbaum's teori søker å tydeliggjøre staters ansvar for innbyggenes velvære, og våre alles ansvar for hverandre.

Menneskerettighetene er det mest kjente forsøket på en konkretisering av menneskers og staters forpliktelse mot hverandre. Menneskerettighetenes verdi som en plattform for kamp for rettferdighet ligger ikke minst i formaliseringen og den brede

13 Rainer Forst, *The Right to Justification - Elements of a Constructivist Theory of Justice* (Columbia University Press, 2012).

14 Amartya Sen, *Development as Freedom*. (Knopf, 1999).

15 Martha C. Nussbaum, *Creating Capabilities, The Human Development Approach* (The Belknap Press of Harvard University Press, 2011).

oppslutningen omkring menneskerettighetene.¹⁶ Menneskerettighetserklæringen innledes ved å fastholde at alle mennesker er født frie, likeverdige og med de samme rettighetene. Det at så mange av verdens stater har sluttet seg til det som kan beskrives som et kristent menneskesyn, har stor verdi. Menneskerettighetene er et viktig redskap i arbeidet for å beskytte og verne om livet og alle menneskers verd. Samtidig er menneskerettighetene omstridt og omgitt av spenninger både i kirker og i andre sammenhenger. Menneskerettighetene kan brukes til å legitimere og delegitimere omstridte praksiser, lover og rettigheter, og slik bidrar menneskerettighetene også til å synliggjøre uenighet og polarisering.¹⁷

Som denne gjennomgangen av noen utvalgte perspektiver på rettferdighet viser, handler ikke rettferdighet primært om et resultat eller en tilstand. Rettferdighet er et relasjonelt og prosessuelt begrep. Enhver aktør som hevder å arbeide for å fremme rettferdighet, eller å bekjempe urettferdighet, må søke å inkludere et mangfold av de prosessen angår i samtalen om hva rettferdighet kan bety.

Inkludering av personer med ulike bakgrunner og erfaringer er imidlertid ikke i seg selv en garanti for en rettferdig prosess. Enhver samtale, drøfting eller praksis påvirkes og preges av skrevne og uskrevne normer og forforståelser. De ulike statusene til de som deltar i prosessen, og formelle og uformelle maktrelasjoner, har betydning for hva som blir sagt og hvem som blir lyttet til.¹⁸

Denne artikkelen undersøker hvilke normer og forforståelser som preger samtale om kamp for rettferdighet i Lausannebevegelsen, og hvordan forfatterne som har deltatt i prosessen med *State of the Great Commission* navigerer og forhandler disse.

Rettferdighet i *State of the Great Commission*

Det kan synes som at de som ledet arbeidet med *State of the Great Commission* har søkt å inkludere et slags mangfold av stemmer i prosessen frem mot den ferdige rapporten. Mangfoldet forfatterne av rapporten representerer viser at redaktørene av rapporten har vært opptatt av kjønnsbalanse og etnisk og geografisk mangfold blant bidragsyterne. Mangfoldet kan tyde på at redaktørene av rapporten har høy bevissthet omkring betydningen av representasjon.

Med referanse til at vi alle er skapt i Guds bilde, begynner den delen av rapporten som er plassert under overskriften «What is fair and just?» med å slå fast at alle mennesker er verdifulle, men at ikke alle mennesker behandles likt. Videre hevdes det at bevisstheten om diskriminering er økende og at verden og kirken fortsetter å spørre

16 Hans Morten Haugen, 'Misjon, Diakoni og Rettferdighet', i *Missiologi - En Innføring*, ed. Jeppe Bach Nikolajsen et al. (Cappelen Damm Akademisk, 2022), 255.

17 Haugen, 'Misjon, Diakoni Og Rettferdighet', 257–58.

18 Ilan Kapoor, 'Hyper-Self-Reflexive Development? Spivak on Representing the Third World "Other"', *Third World Quarterly* 25, no. 4 (2004): 627–47.

«What is fair and just?»¹⁹ Over de neste sidene presenterer rapporten et utvalg av kvantitative data om fattigdom, religiøs forfølgelse, kvinner og menns deltakelse, personer med funksjonsnedsettelse, menneskerettigheter, slaveri og korrupsjon.

Et utvalg kvantitative data

Rapporten presenterer data for ekstrem fattigdom for perioden 1990 – 2019, basert på hvor mange som overlevde på mindre enn 1.25\$ om dagen. I denne perioden var det en markant nedgang i antall mennesker som overlevde på mindre enn 1.25\$ om dagen.²⁰ Grensen for ekstrem fattigdom har de siste årene vært justert med jevne mellomrom. Matvareprisene har eksplodert, og en nedgang i antall mennesker som overlever på mindre enn 1.25\$ per dag er ikke ensbetydende med en nedgang i menneskelig lidelse, eller at flere har fått muligheter eller frihet til å leve gode liv. I 2015 ble grensen for ekstrem fattigdom satt til \$1.90, i 2022 ble grensen justert til \$2.15, og i 2025 er grensen for ekstrem fattigdom ytterligere oppjustert til \$3.²¹ Det er store geografiske variasjoner i økonomisk utvikling. Rapporten presenterer tall fra International Labour Organization (ILO) som viser at i Afrika sør for Sahara har den ekstreme fattigdommen økt betydelig.²²

Med henvisning til data fra Pew Research Center 2019 hevder rapporten at staters begrensinger på religionsutøvelse har økt. Det skilles mellom forfølgelse fra stater, og sosial trakassering og vold fra private individer, organisasjoner og grupper.²³ Rapporten er opptatt av reduksjon i staters støtte («state support») til kristendom, og peker på avkolonisering og sekularisering som mulige årsaker til den reduserte støtten. Det er uklart om begrepet «state support» viser til reduksjon i økonomisk støtte, eller om begrepet også innbefatter regulering som en svekkelse av religionsfrihet. En PEW-rapport fra 2024 med data fra 2021 viser en økning i myndigheters restriksjoner av religiøse gruppers frihet, og en svak nedgang i samfunns' fiendtlighet mot religiøse minoriteter.²⁴ Kristne og muslimer er de mest trakasserte gruppene, mens jøder er

19 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 202.

20 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 203.

21 'Fact Sheet: An Adjustment to Global Poverty Lines | Netherlands for the World Bank', accessed 24 September 2025, <https://nl4worldbank.org/2022/05/16/fact-sheet-an-adjustment-to-global-poverty-lines/>.

22 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 203.

23 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 204.

24 *Globally, Government Restrictions on Religion Reached Peak Levels in 2021, While Social Hostilities Went Down* (Pew Research Center, 2024), https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/20/2024/03/PR_2024.3.5_religious-restrictions_REPORT.pdf.

på tredjeplass. Dette betyr imidlertid ikke at muslimer og kristne er mest utsatt for trakassering. Muslimer og kristne er grupper som utgjør en stor andel av verdens befolkning, mens jøder utgjør bare 0.2% av verdens befolkning.²⁵

Rapporten setter fokus på kjønnsroller i kirker gjennom to spørsmål om oppfattelse av kvinner og menns deltakelse i kirkens liv. Det første spørsmålet handler om hva folk tenker om menn og kvinners muligheter til å få ulike posisjoner i en menighet. Det andre spørsmålet handler om hvilket kjønn som har de ulike rollene i menigheten. Undersøkelsen viser at de spurte mener at menn har bedre muligheter enn kvinner til å få de mest innflytelsesrike rollene i en menighet. Menn dominerer i ledende, styrende og forkynnende roller, mens det er stor overvekt av kvinner i roller som søndagsskolelærere, tolketjenester og assistentfunksjoner.²⁶

Kategorien marginaliserte er operasjonalisert som personer med funksjonsnedsettelse. Andelen av befolkningen som lever med en funksjonsnedsettelse varierer mellom de ulike kontinentene. Ifølge tallene i rapporten er 20 % av befolkningen i Europa personer med funksjonsnedsettelse, mens 12.8 % av befolkningen i Afrika er personer med funksjonsnedsettelse. Mulige forklaringer på forskjellene kan være at Europa har en eldre befolkning enn Afrika, og at i Afrika dør mange personer med funksjonsnedsettelse svært tidlig fordi barn og unge med funksjonsnedsettelse og deres familier ikke får den omsorgen og hjelpen de trenger. Underrapportering kan også være en mulig forklaring på forskjellene. 90 % av barna med funksjonsnedsettelse i såkalte «developing countries» går ikke på skolen. Rapporten peker på at støtte til personer med funksjonsnedsettelse og deres familier har missiologiske implikasjoner. Forfatterne av rapporten er opptatt av at omsorg kan bidra til at disse personene blir aktive medlemmer i menigheten som kan bidra til Kristi kropp.²⁷

Rapporten presenterer videre variasjoner i menneskerettigheter mellom ulike land. Sverige scorer høyest på beskyttelse av menneskerettighetene, og Nord-Korea scorer lavest. Videre peker rapporten på en bedring i beskyttelse av menneskerettigheter gjennom de siste hundreårene. De siste årene har det ifølge rapporten imidlertid vært en tilbakegang i beskyttelse av menneskerettigheter.²⁸

Det neste temaet i rapporten er slaveri. Rapporten presenterer tall fra ILO som viser en kraftig økning i moderne slaveri fra 2016 til 2021. Ifølge ILO var 49.6 millioner mennesker ofre for slaveri i 2021. Av disse var 22 millioner ofre for tvangsekteskap og

25 *Globally, Government Restrictions on Religion Reached Peak Levels in 2021, While Social Hostilities Went Down*, 29.

26 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 205.

27 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 206.

28 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 207.

27.6 millioner ofre for tvangsarbeid inkludert tvangsprostitusjon.²⁹ Det er usikkert om tallene representerer en reell økning. Økningen i registrerte tvangsekteskap kan skyldes økt oppmerksomhet om, og slik også økt bevissthet og registrering av, denne typen overgrep. Rapporten drøfter ikke usikkerheten i tallene, og den går heller ikke inn i debattene omkring definisjonen av moderne slaveri.³⁰

De siste tallene som presenteres i denne delen av rapporten handler om korrupsjon. Rapporten peker på at korrupsjon eksisterer i hele verden, og er svært utbredt i mange av landene hvor oppslutning om kristen tro øker. Rapporten fremhever videre at kristne kan ta en aktiv rolle i kampen mot korrupsjon, og at det finnes eksempler som viser at det er mulig å bekjempe korrupsjon og redusere korrupsjonstallene.³¹

Etter presentasjonen av disse utvalgte statistiske fremstillingene av ulike data som avdekker urettferdighet, følger korte artikler som handler om å forstå hva rettferdighet kan bety. Artiklene kan leses som refleksjoner omkring eksisterende urettferdighet, og de peker på noen av spenningene knyttet til kamp for rettferdighet i Lausannebevegelsen.

Religiøs forfølgelse

Den første artikkelen handler om religiøs forfølgelse. Artikkelen er skrevet av Tehmina Arora og Roshini Wickremesinhe som begge er kvinner og jurister i Asia. Artikkelen har kun fokus på forfølgelse av kristne.

Arora og Wickremesinhe er opptatt av hvordan kirken kan arbeide for å fullføre misjonsoppdraget i en kontekst med begrenset religionsfrihet. Artikkelen har fire deler. I første del nevnes årsaker til forfølgelse av kristne. Økende statlig og juridisk kontroll, geo-politiske konflikter, identitetspolitikk og fiendtlighet mot kristent tankesett beskrives som faktorer som fører til økt forfølgelse av kristne. Andre del av artikkelen beskriver noen konsekvenser av begrenset religionsfrihet. Her peker artikkelforfatterne blant annet på at religiøse kvinner ofte står i en spenning mellom sin religiøse identitet og religiøst begrunnede kvinneundertrykkende normer. Tredje del av artikkelen identifiserer utfordringer og muligheter for arbeidet med misjonsoppdraget i en kontekst hvor religiøs frihet er begrenset. Inter-religiøs dialog identifiseres som et verktøy som kan bidra til å bygge fred, toleranse og forståelse mellom ulike religiøse grupper. Religionsdialog kan ifølge artikkelforfatterne være en mulighet for kristne til

29 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 208.

30 Members of the Research Network on the Legal Parameters of Slavery, 'The Bellagio-Harvard Guidelines on the Legal Parameters of Slavery', 3 March 2012, https://glc.yale.edu/sites/default/files/pdf/the_bellagio-_harvard_guidelines_on_the_legal_parameters_of_slavery.pdf.

31 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 209.

å vitne som fredsmakere, og praktisere tilgivelse og nestekjærlighet. Forfatterne peker videre på hvordan religiøse ledere kan spille en viktig rolle i arbeidet med å fremme menneskerettighetene. I siste del av artikkelen identifiserer forfatterne strategier for å fremme religionsfrihet og vitne om evangeliet i en kontekst med begrenset religionsfrihet.³²

Retten til frihet

Den neste artikkelen tematiserer retten til frihet. Artikkelen er skrevet av Christie Samuel, Jocabed Solano og Jenny Yang. Samuel er Tamil fra Sri Lanka og har bakgrunn fra IT. Solano tilhører folkegruppen Gunadule fra Panama og er teolog. Yang er amerikaner og nestleder for rettighetsarbeid i organisasjonen World Relief.

Artikkelen innledes med å beskrive hvordan kapitalisme og nyliberalisme endrer forståelsen av frihet, hvor frihet ikke lenger handler om fellesskapet, men setter individet i sentrum. En slik individualistisk forståelse av frihet fører ifølge forfatterne til maktmisbruk, hvor de mektigste begrunner sine handlinger i sin egen frihet, mens valgene de tar går utover andre mennesker. Forfatterne beskriver videre hvordan Bibelen fremmer en holistisk forståelse av frihet som ikke bare handler om åndelig frihet, men som også inkluderer helse, økonomi, kultur, frihet fra undertrykkelse og landfrihet. Videre poengterer forfatterne at det bibelske frihetsbegrepet innbefatter ansvarlighet og respekt for andre. Forfatterne peker på at bibelsk frihet står i kontrast til den typen frihet som fremmes i et individualistisk samfunn hvor ethvert etisk spørsmål relativiseres, og de advarer om at oppløsning av et felles normgrunnlag over tid vil favorisere de mektigste, og fremme de rikstes «frihet». Menneskerettighetserklæringen fremmer et universelt normgrunnlag på tvers av religion og livssyn og kan forstås som et forsøk på å motvirke relativisering. Forfatterne henviser til menneskerettighetserklæringen i innledningen til artikkelen.³³

Videre beskriver forfatterne hvordan det nyliberalistiske frihetsbegrepet bidrar til å skape aksept for praksiser som rammer etniske og økonomiske minoriteter. Urfolk fortrenses og spres, med den konsekvens at deres språk og kultur står i fare for å bli utryddet og skaperverkets livsgrunnlag trues.

Samuel, Solano og Yang peker på kirkens profetiske ansvar og de reiser spørsmål ved kirkens troskap til sitt kall. Kirkens ledere må ikke bare komme med uttalelser, sier de. Det kreves handling som tar tydelig stilling til urettferdighet, som frigjør de undertrykte og står opp mot undertrykkernes ubegrensede frihet. Forfatterne tar et oppgjør med teologi som handler om å respektere myndighetene. Slik teologi har vært til hinder for at kirken kunne vise dømmekraft i situasjoner preget av undertrykkelse,

32 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 212–18.

33 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 219.

mener de.

Artikkelen avsluttes ved å peke på evangelisering som kirkens fremste oppgave. Forkynnelse av evangeliet inkluderer, ifølge Samuel, Solano og Yang, fordømmelse av korrupte strukturer og systematisk vold, i samfunn og i kirke.³⁴

Fattigdom

Artikkelen om fattigdom er skrevet av Nora Hughes som har bakgrunn fra skjæringsspunktet mellom næringsliv og misjon og Yolande Cooke som har bakgrunn fra bistands- og markedsstudier.

Hughes og Cooke begynner med å slå fast at over 700 millioner mennesker lever i ekstrem fattigdom. Videre peker de på utfordringene ved å måle fattigdom. Når fattigdom måles kun i inntekter reflekterer det ikke kompleksiteten av hva det betyr å være fattig og fattigdommens fatale konsekvenser og begrensninger for menneskers muligheter og liv. Artikkelen identifiserer noen faktorer som forårsaker fattigdom. Faktorene er sammensatte og sammenvevd: krig, korrupsjon, hungersnød, menneskehandel og narkotikahandel, hjerneflukt, pandemi, klimakatastrofer. Migrasjon og teknologisk utvikling beskrives også som faktorer som forårsaker fattigdom, mens forfatterne unnlater å nevne at migrasjon og teknologisk utvikling samtidig kan bidra til bekjempelse av fattigdom.³⁵ Forfatterne nevner ikke markedskrefter, urettferdige handelsavtaler, og kapitalismens rovdrift på mennesker og naturressurser blant faktorene som bidrar til å opprettholde fattigdom.

Hughes og Cooke etterspør en helhetlig forståelse av fattigdom som integrerer fysiske og åndelige dimensjoner, og lokale og globale perspektiver. De er videre opptatt av at det er behov for bedre modeller for å måle suksess, effektivitet og resultater. Forfatterne søker å unngå politisering av klimakamp, og beskriver vern om skaperverket som en del av Guds oppdrag til menneskene som må forstås som en integrert del av hva det betyr å følge Jesus. Når klimakamp politiseres, bidrar det til polarisering som kan være lammende, hevder de. Til sist understreker de behovet for samarbeid, og de peker på mulighetene som ligger i Lausannebevegelsen som et nettverk av mulige samarbeidspartnere.³⁶

Kvinner og menns roller

Artikkelen om menn og kvinners roller som partnere i misjon er skrevet av Mimi Haddad, Leslie Segreaves, Terran Williams og Anne Zaki. Haddad er president for

34 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 219–24.

35 Hein De Haas et al., *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*, 6th ed. (Red Globe Press, 2020).

36 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 225–31.

CBE (Christians for Biblical Equality) International, Segraves har hatt en sentral rolle i Lausannebevegelsens arbeid med et nettverk for å fremme samarbeid mellom kvinner og menn, Williams er forfatter og Zaki er professor i teologi. I presentasjonen av Zaki opplyses det om at hennes søknad om ordinasjon i den presbyterianske kirken i Egypt har pågått i 17 år. Trenering av søknadsprosesser er en ikke uvanlig form for maktmisbruk.

Forfatterne av artikkelen presenterer ulike begrunnelser for kvinner og menns deltakelse i misjon. Hovedargumentet i artikkelen er at når kvinner hindres fra full deltakelse i misjon er det i strid med Guds hensikt. Artikkelen innledes med å peke på hvor lite effektivt det ville være å spille med bare halvparten av spillerne på et lag. Videre viser forfatterne til Lausannebevegelsens identitet slik den uttrykkes i bevegelsens dokumenter. Med referanse til Manilamanifestet og Cape Town forpliktelsen peker forfatterne på at Lausannebevegelsen bygger på en forståelse av at evangeliet gjelder for både kvinner og menn og at både kvinner og menn er mottakere av Åndens gaver. Forfatterne argumenterer også for kvinner og menns lederskap i misjon med referanse til empiriske eksempler. De beskriver en rekke eksempler fra ulike deler av verden som viser hvordan kvinners lederskap spiller en avgjørende rolle i evangeliefremføring og kirkebygging. Bibelen er en sentral kilde til begrunnelser i kristne sammenhenger, og forfatterne begrunner også kvinner og menns deltakelse og samarbeid i misjon og kirke ved å vise til at kvinnelig lederskap følger en bibelsk tradisjon av kvinnelige ledere, profeter, evangelister, lærere og apostler i Bibelen.

Etter presentasjonen av disse ulike begrunnelsene for kvinner og menns deltakelse og samarbeid i misjon peker forfatterne på trender i samfunnet som de mener bidrar til å motarbeide Guds hensikt med kvinner og menn. Forfatterne av artikkelen tar et oppgjør med kritisk teori som formidlet av den såkalte Frankfurter skolen. De hevder at kritisk teori med sitt fokus på maktforhold bidrar til å sette grupper opp mot hverandre og skaper en verden hvor kvinner ser menn som motstandere de må kjempe mot. Slike fiendebilder er ifølge forfatterne i strid med Guds visjon om en forsonet verden hvor kvinner og menn med sine ulike egenskaper lever i harmoni og avhengighet av hverandre. Sekularisering identifiseres som en annen kraft som utfordrer Guds hensikt for kvinner og menn. Individualisme, selvopptatthet og flukt fra ubehag beskrives som elementer i sekularisering. Ifølge forfatterne bidrar sekularisering til at følelser blir viktigere enn «ekstern sannhet», noe de er kritiske til. De viser til diskusjoner om biologisk kjønn, abort og LHBTQ- rettigheter, og er opptatt av at spørsmålet om kvinnelig lederskap ikke er i samme kategori som disse temaene.

I siste del av artikkelen presenterer forfatterne enda en begrunnelse for kvinner og menns deltakelse og samarbeid i misjon ved å vise til flere studier som hevder å kunne vise at organisasjoner har bedre resultater når kvinner er en del av lederteamet og

deltar i beslutningene.³⁷

Muligheter for personer med funksjonsnedsettelse

Artikkelen om muligheter for personer med funksjonsnedsettelse er skrevet av Dave Deuel, Marla Hale, Nathan John og Kiem Kiok Kwa.³⁸ Forfatterne har alle vært engasjert i kirkelig arbeid for personer med funksjonsnedsettelse i ulike deler av verden. Artikkelen gir inntrykk av at forfatterne ikke er personer med funksjonsnedsettelse. Teksten er skrevet i en form hvor personer med funksjonsnedsettelse er noen andre. Dette skillet mellom «oss» og personer med funksjonsnedsettelse er for eksempel tydelig i denne begrunnelsen for arbeidet for en mer inkluderende kirke: «What a difference it would make in our world when people with disabilities who are hidden and marginalized find eternal hope in Christ. Like we do, they would hear about Jesus and receive the spiritual care we all long for and need.»³⁹

Fokuset i artikkelen er på personer med funksjonsnedsettelses åndelige behov. Artikkelen har tre deler. Første del handler om å inkludere mennesker med funksjonsnedsettelse i kirkelige fellesskap. Forfatterne begrunner fokuset på inkludering i teksten om det store gjestebudet i Lukas 14. De foreslår at vennskap med personer med funksjonsnedsettelse kan gi muligheter til å dele evangeliet, og de er opptatt av at helse- og sosialarbeidere som arbeider med omsorg til personer med funksjonsnedsettelse også kan gi åndelig omsorg.

Andre del av artikkelen handler om å aktivt engasjere personer med funksjonsnedsettelse i kirken. Målet må være en kirke hvor personer med funksjonsnedsettelse er en del av «oss», sier forfatterne. Her begrunner de ønsket om å aktivt engasjere personer med funksjonsnedsettelse i kirkens behov. Deres unike erfaringer og perspektiver kan styrke kirkens forståelse av Gud, sier de. Videre mener forfatterne at personer med funksjonsnedsettelses deltakelse vil bidra til å skape et fellesskap som verdsetter alle medlemmenes særegenheter, motvirker fokus på makt og prestisje, og skape et åpnere rom også for andre typer forskjeller, som for eksempel kultur, etnisitet og klasse. Forfatterne peker på betydningen av kunnskap i arbeidet for å fjerne barrierer mot deltakelse.

Tredje del av artikkelen handler om utsendelse. Forfatterne beskriver hvordan personer med funksjonsnedsettelse ofte er oversett i utførelsen av misjonsoppdraget. De mener at inkludering av personer med funksjonsnedsettelse vil styrke kirken. For det første ved å vise at kirken elsker og inkluderer alle, og slik lever som den taler. For det

37 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 232–36.

38 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 237–42.

39 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 238.

andre ved å bli et åpnere fellesskap hvor det vil være lettere også for andre som føler seg marginalisert og ekskludert å finne sin plass. For det tredje gjennom at personer med funksjonsnedsettelse kan hjelpe kirken med tilpasning av evangelieformidlingen slik at budskapet blir tilgjengelig for alle. For det fjerde peker de på at universell utforming ikke bare er nyttig for personer med nedsatt funksjonsevne, men også forenkler kommunikasjonen på tvers av språklige skillelinjer. Til sist er de opptatt av at personer med nedsatt funksjonsevne står i en unik posisjon i forhold til å kunne dele evangeliet med andre personer med funksjonsnedsettelse.

Forfatterne avslutter artikkelen med en selvkritisk refleksjon hvor de anerkjenner behovet for økt kunnskap, og begrensingen i artikkelens omtale av personer med funksjonsnedsettelse som noen andre enn «vi».

Spenninger i Lausannebevegelsens kamp for rettferdighet

I denne artikkelen har jeg analysert den delen av *State of the Great Commission* som har overskriften «What is fair and just?» Rapporten viser at Lausannebevegelsen langt på vei anerkjenner kamp for rettferdighet som en integrert del av kirkens oppdrag. I min analyse av rapportens behandling av temaet rettferdighet fremtrer imidlertid ulike spenninger. Spenningene er knyttet til forståelsen av misjon, verdien av kritikk og kunnskapssyn.

Forståelsen av misjon

Flere av artiklene i *State of the Great Commission* viser hvordan Lausannebevegelsens sterke vektlegging av evangelisering kan skape en spenning i arbeidet med kamp for rettferdighet. I Arora og Wickremesinhaes artikkel om religionsfrihet er hovedmotivasjonen for å arbeide for religionsfrihet at religionsfrihet gir de beste vilkårene for evangelisering. Forfølgelse av kristne kan begrense kristnes muligheter til fritt å forkynne evangeliet, og forfatterne velger å fokusere kun på forfølgelse av kristne. På lignende vis argumenterer Haddad, Segraves, Williams og Zaki for kvinners og menns deltakelse gjennom å peke på hvordan begrensinger på kvinners deltakelse kan svekke kirkens effektivitet i evangelisering. Det samme motivet preger Deuel, Hale, John og Kwa's argumentasjon for inkludering av personer med funksjonsnedsettelse. De er opptatt av å vise hvordan inkludering kan bidra til å styrke kirkens arbeid med evangelisering, og de peker på hva kirken har å vinne på inkludering av personer med funksjonsnedsettelse. De ulike menneskenes ulike liv og livsbetingelser, erfaringer, ønsker og behov blir sekundære og er ikke nevnt i noen av disse artiklene.

Konsekvensen av en favorisering av evangelisering som kirkens mål og hensikt kan, slik disse artiklene viser, bli at kristnes rettigheter blir viktigere enn andre gruppers rettigheter, kirkens behov blir viktigere enn menneskers behov, og åndelige behov blir viktigere enn andre behov. Denne prioriteringen strider mot et helhetlig menneskesyn og den grunnleggende forståelsen av alle menneskers likeverd. Når kamp for rettferdighet begrunnes i noe annet enn alle menneskers likeverd står vi slik i fare for å bidra

til å fremme et samfunn hvor egne rettigheter og egen frihet blir viktigere enn andres rettigheter og frihet, og hvor mennesker blir instrumenter for å oppnå et høyere mål. En kirke som fremmer alle menneskers likeverd, må kjempe for alle menneskers frihet og rettferdighet.

Når kamp for rettferdighet begrunnes i at dette fremmer kirken, er veien kort til den nyliberalistiske tenkningen som Samuel, Solano og Yang advarer mot, hvor enhver lever for å fremme seg selv og sine egne mål, uavhengig av hvordan egne mål og handlinger påvirker andre. En kirke som eksisterer for å fremme seg selv står slik i fare for å bli en kirke som utfører sitt oppdrag på bekostning av alle menneskers likeverd, og som måles på suksess, effektivitet og resultater. Suksess, effektivitet og resultatmål kan være til hinder for inkluderende og rettferdige prosesser.

Verdien av kritikk

Spenningene mellom forståelsen av evangelisering som kirkens primæroppgave og kamp for rettferdighet er krevende å navigere. Flere av artiklene bærer preg av at forfatterne er opptatt av å bygge legitimitet blant lesere som forstår evangelisering som kirkens primære oppdrag.

Samuel, Solano og Yang fastholder at evangelisering er kirkens fremste oppdrag. Ved å fremme en forståelse av evangelisering som inkluderer kamp for rettferdighet unngår de å forholde seg til spenninger i forholdet mellom evangelisering og kamp for rettferdighet. Forfatterne er tvetydige i dialogen med postkolonial kritikk. De peker på hvordan ledere i postkoloniale stater bruker historien om frigjøring fra kolonimakter til å legitimere egen makt. For urfolk er frigjøringen fra kolonimakten i realiteten en liten endring, hevder de. Undertrykkelsen av urfolk og utnyttelsen av naturressursene fortsetter i de postkoloniale statene.⁴⁰ Autoritære lederes manglende respekt for menneskeverdet kan forstås som en videreføring av den rangeringen av menneskeverdet som preget kolonitiden, og som kjennetegner kapitalismens rovdrift på mennesker og natur.^{41 42}

Å vise motstand mot perspektiver som avdekker spenninger kan bidra til å bygge legitimitet. Haddad, Segraves, Williams og Zaki bygger legitimitet ved å kritisere feministisk og kritisk teori. Kritisk og feministisk teori deler verden basert på maktforhold

40 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 221.

41 Achille Mbembe har pekt på sammenhengen mellom krenkelser av menneskeverdet i postkoloniale stater og den dehumaniseringen av afrikanske folkegrupper som preget kolonitiden og som fortsetter i dag. Achille Mbembe, *On the Postcolony* (Berkeley: University of California Press, 2001).

42 Achille Mbembe, *Critique of Black Reason* (Duke University Press, 2017).

som skaper fiendebilder og setter grupper opp mot hverandre, hevder de.⁴³

Det er ikke postkolonial, feministisk eller kritisk teori som skaper undertrykkende strukturer og maktforhold mellom fattig og rik, kvinner og menn, eller undertrykkeren og de undertrykte. Teorier tilbyr begreper som kan gi hjelp til å se og beskrive allerede eksisterende strukturer og maktforhold, og til å avsløre hvordan samfunnsordninger vi tar for gitt, eller ikke stiller spørsmål ved, bidrar til å opprettholde undertrykkende maktforhold. Innsikter fra kritisk teori kunne bidratt til å styrke analysene og anbefalingene i rapporten. Bevissthet om hvordan verden og kirken preges av maktforhold og urettferdige strukturer er nødvendig for at vi skal bli i stand til å ta et oppgjør med undertrykkelse, eller synd.

Kunnskapssyn

Forfatterne av de ulike artiklene presenterer en rekke ulike argumenter for kirkens arbeid for å fremme rettferdighet. De ulike argumentene viser til ulike typer kunnskap. Referanser til bibeltekster og teologi er en av mange ulike typer argumentasjon. Spørsmål om kamp for rettferdighet i Lausannebevegelsen er knyttet til forståelsen av misjon og forståelsen av rettferdighet, og forholdet mellom kunnskap om Gud og kunnskap om verden, samfunnet og hva det betyr å være menneske. I det videre arbeidet med forståelsen av misjon og forståelsen av rettferdighet, og forholdet mellom disse, er spørsmål om kilder til kunnskap grunnleggende.

Konklusjon

Analysen i denne artikkelen har vist hvordan kamp for rettferdighet utfordrer forståelsen av evangelisering som kirkens fremste oppgave. Lausannebevegelsens arbeid med kamp for rettferdighet reiser spørsmål om forståelsen av misjon, verdien av kritikk og synet på kunnskap. Dersom Lausannebevegelsen skal ha mulighet for å opprettholde sin legitimitet i kamp for rettferdighet vil det bli nødvendig å gi troverdige svar på spørsmålene som reises i arbeidet med kamp for rettferdighet. En slik prosess vil avdekke de grunnleggende spenningene i forholdet mellom evangelisering og kamp for rettferdighet, og være krevende. Lausannebevegelsens troverdighet i kamp for rettferdighet hviler på, og er avhengig av, vilje til å ta disse spørsmålene og spenningene de avdekker på alvor.

43 Niermann et al., *State of the Great Commission, Report Prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*, 234.